
vraag 'Is de combinatie van tramadol met codeïne en/of andere opiaten zinvol?' als volgt: in het algemeen is het niet zinvol om tramadol te combineren met codeïne of een sterker opioïd.

Literatuur:

1. www.cvzkompassen.nl (Farmacotherapeutisch Kompas).
-

Wat is het mechanisme van de bijwerking transpiratie bij SSRI's en zijn er SSRI's die deze bijwerking minder hebben?

ANTWOORD VAN DR. E.P. VAN PUJENBROEK, NEDERLANDS BIJWERKINGEN CENTRUM LAREB, 'S-HERTOGENBOSCH.

Overmatig transpireren is een hinderlijke bijwerking die zowel bij de selectieve serotonine heropnameremmers (SSRI's) als bij de tricyclische antidepressiva, kan optreden, vooral in de eerste weken van de therapie.

Mechanisme

Er bestaan twee verschillende typen zweetklieren in het menselijk lichaam. De zogenaamde apocriene zweetklieren bevinden zich in de oksels, rond de tepels en de genitaalstreek.

Bij zweetsecretie wordt een deel van de cel met inhoud afgestoten. Het secreet kan door bacteriële omzettingen een typische geur verspreiden. Deze zweetklieren worden gestimuleerd door adrenaline maar worden niet nerveus geïnnerveerd. Daarnaast onderscheiden we de zogenaamde eccriene zweetklieren die bestaan uit een klierlichaam waar de zweetsecretie plaatsvindt en een klierbuis. Dit type zweetklier wordt efferent geïnnerveerd door orthosympathische zenuwvezels, die acetylcholine afscheiden (1).

In de hypothalamus zijn koude en warmtegevoelige neuronen aanwezig, die deze eccriene zweetklieren stimuleren. Het zijn waarschijnlijk deze zweetklieren die het overmatig transpireren bij het gebruik van de SSRI's veroorzaken (2).

Het mechanisme van transpireren tijdens het gebruik van SSRI's is nog niet opgehelderd. Mogelijk ontstaat het zweten door een activering van het sympathische zenuwstelsel of door een directe aangrijpen op de hypothalamus (3). In enkele case reports wordt een positief effect van het anticholinergicum benzotropine (in Nederland niet geregistreerd) op venlafaxine geïnduceerd transpireren beschreven (3,4). Waarschijnlijk speelt hier een blokkade van acetylcholine receptoren van de eccriene zweetklieren een rol. Ook ten aanzien van het gebruik van cyproheptadine, een antihistaminicum met sterke antiserotonerge en anticholinerge eigenschappen, is een gunstig effect op transpireren door SSRI's beschreven (4).

Verschillen tussen SSRI's onderling

Verschillende SSRI's zijn in verband gebracht met overmatig zweten. Zo zou transpireren bij het gebruik van paroxetine bij 12% van de gebruikers voorkomen (5). Bij het gebruik van venlafaxine in een placebo-gecontroleerde studie werd bij 25% van de patiënten melding gemaakt van transpireren, terwijl de patiënten die een placebo gebruikten deze bijwerking niet rapporteerden (6). Ook van fluoxetine is bekend dat dit transpireren kan veroorzaken. In sommige onderzoeken worden getallen van 30% van de behandelde patiënten genoemd. Overigens trad transpireren in vergelijkende studies minder op bij fluoxetine dan bij het tricyclische antidepressivum imipramine (7). Ook is transpireren beschreven in samenhang met het gebruik van fluvoxamine. In één case report wordt melding gemaakt van dosisafhankelijk nachtzweeten bij het gebruik van sertraline (8). Ook al lijkt er in eerste instantie in de literatuur een onderscheid te bestaan tussen de SSRI's onderling, toch is het niet goed mogelijk om verschillen aan te geven. Reden hiervoor is dat de omstandigheden waaronder studies uitgevoerd zijn niet goed vergelijkbaar zijn. Dit heeft niet alleen betrekking op de wijze waarop patiënten geselecteerd werden, maar ook minder voor de hand liggende variabelen zoals verschillen in klimatologische omstandigheden waaronder de studies uitgevoerd werden, maken interpretatie van de gegevens moeizaam.

Er zijn geen gegevens bekend over deze bijwerking uit vergelijkende studies tussen de SSRI's onderling. Bij het Nederlands Bijwerkingen Centrum Lareb is op alle SSRI's melding gemaakt van overmatig transpireren. Tussen de verschillende SSRI's bestaan echter geen statistisch significante verschillen in het aantal meldingen dat over transpireren werd ontvangen.

Samenvatting

Overmatig transpireren is een dosisafhankelijke klacht, die bij het gebruik van alle selectieve serotonine heropnameremmers kan voorkomen. Op basis van literatuurgegevens is het niet mogelijk eventuele verschillen tussen SSRI's aan te geven.

Referenties:

1. Bernards JA, Bouman LN. Vegetatieve fysiologie/energie-uitwisseling. Fysiologie van de mens. Utrecht: Bohn, Scheltema & Holkema, 1983: 348-49.
2. Garber A, Gregory RJ. Benzotropine in the treatment of venlafaxine-induced sweating. *J Clin Psychiatry* 1997; 58: 176-77.
3. Alkhwajah AM, Eifawal M, Mahmoud SF. Fatal anaphylactic reaction to diclofenac. *Forensic Sci Int* 1993; 60: 107-10.
4. Ashton AK, Weinstein WL. Cyproheptadine for drug-induced sweating. *Am J Psychiatry* 2002; 159: 874-75.
5. Claghorn JL, Kiev A, Rickels K, Smith WT, Dunbar GC. Paroxetine versus placebo: a double-blind comparison in depressed patients. *J Clin Psychiatry* 1992; 53: 434-38.
6. Schweizer E, Weise C, Clary C, Fox I, Rickels K. Placebo-controlled trial of venlafaxine for the treatment of major depression. *J Clin Psychopharmacol* 1991; 11: 233-36.
7. Stark P, Hardison CD. A review of multicenter controlled studies of fluoxetine vs. imipramine and placebo in outpatients with major depressive disorder. *J Clin Psychiatry* 1985; 46: 53-58.
8. Babbott SF, Pearson VE. Sertraline-related night sweats. *Ann Intern Med* 1999; 130: 242-43.